

GBV Information från Glesbygdsverket november 1999 nytt

Glesbygdsverket ansvarar för nya LEADER-programmet

Glesbygdsverket kommer att vara förvaltningsmyndighet för EU:s gemenskapsinitiativ LEADER+ under den nya programperioden 2000-2006. Liksom föregångaren LEADER II handlar LEADER+ om landsbygdsutveckling utifrån lokala förutsättningar och lokala initiativ.

Under november börjar vi arbetet med ett nationellt program som vi kommer att utforma i samråd med ett 30-tal andra organisationer med intresse för landsbygdsutveckling, säger Tim Brooks, chef för Glesbygdsverkets strukturfonds-enhet.

Under nästa år sker urvalet av de nya LAG-grupperna (Local Action Groups). Urvalet kommer att följa samma principer som för LEADER II. Intresserade lokala grupper lämnar in förslag på LEADER-planer som sedan granskas av en oberoende utvärderare.

– Generellt kan man säga att det är viktigt med tydlighet och struktur i planerna, men vi kommer också att ta hänsyn till andra kriterier som vi arbetar fram i det nationella programmet, säger Tim Brooks.

12 LAG-grupper idag

Nuvarande programperiod finns det 12 LAG-grupper spridda över Sverige. Projekten handlar om allt ifrån biodling och kretsloppsanpassad bioenergi till IT-satsningar och kulturhus.

Hur många grupper som ska utses denna gång kommer att beslutas i samråd med det nationella partnerskapet.

Antalet insatsområden, eller teman, har nu minskats från sex till fyra;

1. använda ny teknik och know-how för att stärka konkurrenskraften på varor och tjänster från landsbygdsområden,
2. förbättra livskvaliteten,
3. öka lokala produkters värde,
4. använda natur- och kulturresurser på bästa sätt.

Ett av dessa teman ska väljas ut och följa verksamheten som en röd tråd.

323 miljoner kronor för LEADER+ Sverige kommer att få 38 miljoner euro, ca 323 miljoner kronor, fördelade på 7 år för LEADER+. Denna programperiod har EU-kommissionen inte begränsat LEADER+ till några speciella geografiska områden. Den svenska regeringen kan dock välja att göra en sådan avgränsning om det kan motiveras med nationella regionalpolitiska intressen.

Verksamheten inom det nuvarande LEADER II-programmet kommer att fortsätta under hela år 2000, men beslut om stöd till projekt kan bara fattas fram till årsskiftet 1999.

Information om utvecklingen inom LEADER+ sker genom ett speciellt nyhetsbrev. Kontakta Carolina Schönbeck, tel 063-57 67 32 eller Ann-Margreth Göransson, tel 063-57 67 03 om du vill ha nyhetsbrevet eller mer information om LEADER+. Information hittar du också på vår hemsida: www.gbv.se

Fler nyheter om LEADER även på nästa sida.

GD har ordet:

"Tack för att ni valde SAS..."

...säger flygvärdinnan käckt när planet från Östersund landar på Arlanda. Hade vi nåt val? Naturligtvis inte. SAS har i praktiken, trots den nu fria konkurrensen, rena monopolställningen på många av våra flygplatser. Till London kan man idag åka tur och retur för 995 kr med Ryan Air från Skavsta. Från Östersund till Stockholm kostar en flygbiljett 3 300 kr tur och retur. Detta i en tid när pendlandet ökar och människor flyger inrikes som aldrig förr.

När de nya 1 275 statliga jobben omlokaliseras till de av försvarsnedläggning drabbade orterna kommer trycket att öka ytterligare. Samtidigt är lågprisflygen på stark frammarsch internationellt medan många av de gamla traditionella flygbolagen, däribland SAS, får ökad konkurrens och minskad lönsamhet. De svenska inrikesresenärerna får betala dyrt för detta. I den senaste ekonomiska redovisningen från SAS får vi bekräftat att samtliga linjeområden utrikes gick med minus i september. Endast inrikeslinjerna går med plus, en ökning med 6,3% jämfört med förra året eftersom vi, som sagt, inte har något val inrikes. Totalt har SAS tappat 4,1% av sina resenärer på ett år. Största tappet görs bland affärsresenärerna. De flyger väl antagligen med lågprisflyg i stället.

Tilläggs bör att SAS ägs till hälften av de skandinaviska skattebetalarna. Till vilken nytta? Knappast regionalpolitiskt och ekonomiskt, vare sig för statens plånbok eller den privata.

Hur är det då möjligt att flyga så billigt till London? Jag har träffat Mr Ryan på lågprisbolaget Ryan Air, nyligen så jag passade på att fråga. Korta "turn around", avgångar från mindre flygplatser, förenklade rutiner, ingen mat ombord etc. Inget avkall på säkerhet dock.

När får vi se den första lågprisuppstickaren på inrikesflyget? När som helst trodde Mr Ryan. Det hoppas jag innerligt. Ökad reell konkurrens på flyget är det enda som kan sänka

priserna till en nivå som gör att det blir attraktivt för etablering av företag och nytt boende i svensk landsbygd. Det är därför utmärkt att näringsministern nu gett Konkurrensverket i uppdrag att granska inrikesflyget.

Pia Enochsson
Generaldirektör

LEADER-projekt i samarbete med andra länder

Under november och december kommer Glesbygdsverket att besluta om de sk transnationella projekt som de lokala LAG-grupperna (Local Action Groups) inom LEADER II ansökt om att få driva under nästa år.

De transnationella projekten bedrivs i samarbete med LAG-grupper inom andra länder. Totalt är det cirka 8 miljoner kronor som ska fördelas och sekretariatet på

Glesbygdsverket räknar med att få in omkring 20 ansökningar.

Teleworking och multisport

En ansökan som kommit in från gruppen Storsjöbygden i Jämtland heter "transnational teleworking" och handlar alltså om Call center-verksamhet. Förutom Sverige är det LAG-grupper i England, Irland, Italien och Finland som tillsammans ska inventera be-

hov av denna verksamhet i de olika länderna. De tänker samarbeta kring utbildning och fördela sina uppdrag efter den kompetens som finns inom respektive region.

Gruppen Skogslandet i Norrbotten vill tillsammans med en grekisk och en skotsk grupp arrangera en multisporttävling "Arctic circle traverse". Denna tävling blir i sådana fall en delävling i "World series" och vinnarna får fortsätta tävla i andra länder.

LEADER

... är en fransk förkortning som på svenska betyder "länkar mellan åtgärder som syftar till att utveckla landsbygdens ekonomi".

... **metoden** kännetecknas av lokal förankring, underifrånsperspektiv, nytänkande och nätverkande.

... **gruppen**, även kallad LAG-gruppen (Local Action Group) är ett lokalt förankrat partnerskap som består av representanter från lokalbefolkning, näringsliv och offentliga aktörer.

... **planen** är den utvecklingsstrategi som utgör ramarna för varje grupps arbete.

... **området** är det geografiska område inom vilket LAG-gruppen förverkligar sin plan. Det ska ha begränsad storlek och stark lokal identitet.

... **arbetet** innebär att LAG-gruppen bjuder in lokala aktörer såsom föreningar, bygrupper, företag samt andra organisationer till att starta och driva projekt.

Viktigt att utreda vindkraftens lokala effekter

Vindkraften kan medverka till en positiv utveckling i gles- och landsbygd. Det förutsätter dock att framtida vinster kommer lokalbefolkningen till del och att uppbyggnaden sker i dialog och samförstånd med kommuner, lokala företag och intressegrupper.

Det skriver Glesbygdsverket i sitt yttrande över Vindkraftsutredningens slutbetänkande.

Underlag saknas

Glesbygdsverket anser att utredningen saknar underlag i frågor om vindkraftens lokala nytta och riskerna att lokala näringar kan påverkas negativt av olämpliga vindkraftutbyggnader. Även om miljöeffekten globalt sett är mycket positiv med t ex minskad utvinning av kol och minskade utsläpp av koldioxid, så finns en risk för negativ miljöpåverkan lokalt.

Den stora vindkraftspotentialen finns till havs, längs kusterna och i fjällområdena. Därför är det framför allt befolkningen i skärgården och inlandet som får sin närmiljö påverkad. Det lokala näringslivet, i synnerhet turismen kan skadas långsiktigt om utbyggnader sker på fel sätt i känsliga områden. Den omfattande kommunala översiktsplanering som föreslås riskerar också att bli betungande för glesbygdskommuner med stor yta men få invånare.

Ökade möjligheter

Å andra sidan kan en välplanerad utbyggnad som drivs lokalt ge sysselsättning, långsiktiga inkomster och ökade möjligheter att bo i gles- och landbygd.

Utredningen bör därför kompletteras med förslag till hur vindkraftsutbyggnader kan planeras och stödjas så att de bidrar till en positiv regional utveckling.

Illustration: Annica Nordin

Glesbygdsmotioner till Riksdagen

■ Glesbygdsombudsman

Av de 2 681 motionerna till Riksdagen denna höst var det ett hundratal som berörde frågor som Glesbygdsverket arbetar med. Några motioner har även fått genomslag i media t ex den om att det borde finnas en Glesbygdsombudsman.

Det är Runar Patriksson, riksdagsman (fp) från Värmland som föreslår detta. Han menar att precis som vi har jämställdhetsombudsman och pressombudsman bör det finnas en liknande inrättning för glesbygdsbefolkningen. Till exempel kan man göra en anmälan om inte rätten till grundservice från samhället beaktas. Patriksson vill också utreda möjligheten att koppla denna glesbygdsombudsman till Glesbygdsverket.

■ Regionalpolitiska krav på statlig verksamhet

En annan motion som har fått viss uppmärksamhet är den från Erik Arthur Egervärn (c), Jämtland som menar att de regionalpolitiska kraven på statens verksamhet måste skärpas och förtydligas. Han utgår från en undersökning där Glesbygdsverket kartlagt ett urval av de statliga verksamhe-

ter inom service- och infrastrukturområdet som påverkar gles- och landsbygdens befolkning.

Egervärn menar att man verkligen måste ta Glesbygdsverkets kritik på allvar att det brister i styrning och uppföljning från regeringens sida, vilket leder till att man inte tar hänsyn till regionalpolitiska mål. Han föreslår åtgärder enligt Glesbygdsverkets studie.

■ Ny regionalpolitisk myndighet

Berit Andnor och Rune Berglund (s) har skrivit en motion där de föreslår en ny regionalpolitisk myndighet. De menar att staten måste ansvara för att strävan till regionalpolitisk balans inte äventyras genom att olika sektorer av den statliga verksamheten agerar utan hänsyn till helheten.

De vill förändra myndighetsstrukturen för att stärka gles- och landsbygdsfrågornas ställning och föreslår därför att NUTEK:s regionalpolitiska verksamhet flyttas till Glesbygdsverket. "Detta bör leda till en bättre samordning och koncentration på att utveckla gles- och landsbygden", skriver Andnor och Berglund.

Storstadsverk behövs också...

...tycker riksdagsledamöter från Stockholm, Göteborg och Malmö

Ett antal socialdemokratiska riksdagsledamöter från Stockholm, Göteborg och Malmö skriver i en debattartikel i Dagens Nyheter den 5 oktober att ett statligtorstadsverk bör bildas.

Glesbygdens problem med arbetslöshet, dåliga kommunikationer och utflyttning hanteras av Glesbygdsverket.

Verket är både en kunskapsbank och en pådrivande lobbyorganisation för glesbygden. En motsvarande organisation som tillvaratar storstadens intressen saknas dock.

Ettorstadsverk skulle samla kunskap om storstadens förutsättningar och fungera pådrivande för storstädernas utveckling, skriver riksdagsledamöterna.

Pia Enochsson har förståelse för riksdagsledamöternas synpunkter. Hon tror inte att Glesbygdsverket skulle hamna i skymundan om ettorstadsverk skapas.

Däremot kan det vara löseri med resurser eftersom de båda verken skulle arbeta med ungefär samma frågor

"Mellanstorstadsverk"

Riksdagsledamöternas förslag möter kritik från bl a Peter Swedenmark på Länstidningen (s), Östersund. I ett ledarstick den 6 oktober skriver han att "politikernas inställning verkar vara att inflyttningen till storstäderna sker enligt en naturlag. Att sedan kräva ettorstadsverk, som ska tävla med Glesbygdsverket om de statliga anslagen, tyder på en fantastisk logik.

Storstadspolitikerna vill att staten ska anpassa sig till koncentrationspolitiken och ge tillväxtregionerna större resurser. Snart kommer väl mellanstora kommuner att kräva ett eget verk. Sedan kan bypolitiken växa medan den nationella solidariteten blir svagare", skriver Peter Swedenmark.

Glesbygdsverket positivt till ILO-konventionen

Glesbygdsverket har yttrat sig om utredningen, "Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige", om en eventuell svensk anslutning till ILO:s konvention 169.

■ Glesbygdsverket delar regeringens inriktning att det är önskvärt att Sverige tillträder konventionen och tillstyrker utredningens förslag som bland annat innebär att samerna får ett stärkt skydd mot inskränkningar i renskötselrätten.

Innan Sverige skriver under konventionen är det mycket viktigt att otvivelaktigheter och komplicerade frågor klaras ut.

För att vända den negativa befolkningsutvecklingen i Norrland är det nödvändigt att finna lösningar som gagnar såväl rennäringen som skogs- och jordbruk och andra näringar. En framtida anslutning till ILO-konventionen innebär inte att samråd och lokala lösningar ska uteslutas.

Glesbygdsverket har också poängterat i yttrandet att de regionalpolitiska konsekvenserna måste belysas på ett bättre sätt.

■ ILO-konventionen

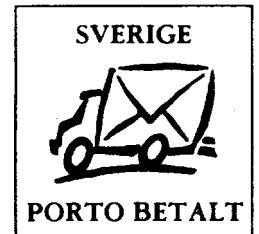
■ International Labour Organization

ILO-konventionen 169 är från 1989 och handlar bland annat om ursprungsbefolkningars rättigheter. Tretton länder har hittills skrivit under. Däribland Norge som har en betydande samisk befolkning.

Internationella arbetsorganisationen ILO (International Labour Organization) är en organisation underställd FN.

Källa: ILO:s hemsida <http://ilolex.ilo.ch:1567/scripts/ratifce.pl?C169>

B

Gles- och landsbygdsbefolkningen ökar?!

Gles- och landsbygden har ökat sin befolkning i många kommuner under 90-talet. Däremot minskar befolkningen i gles- och landsbygdskommunernas tätorter.

Det konstaterade Hans Westlund, forskare vid SIR (Institutet för regionalforskning) i en studie redan i fjol. Hans Westlund och Wolfgang Pichler på Glesbygdsverkets planerings- och analysenhet undersöker nu detta mönster närmare.

På Forskarforum i Östersund 16-17 november kommer de att presentera de första resultaten från sin undersökning. För att beskriva befolkningsutveckling på ett mer

detaljerat sätt än på kommunnivå tittar de på statistik för såväl kommunernas huvudorter, övriga tätorter som glesbygd. (Enligt SCB:s definition har en tätort minst 200 invånare och högst 200 meter mellan husen, all annan bebyggelse definieras som glesbygd.)

Ökning i tätortsnära glesbygd

De har redan konstaterat att resultaten från fjolårets förstudie håller i sig; den rena gles- och landsbygden ökar i många kommuner medan tätorterna minskar. Bäst klarar sig den tätortsnära glesbygden. I Stockholms län ökade enligt denna definition glesbygds-

befolkningen med 19 procent mellan 1990 och 1997. Också i såpass olika kommuner som t ex Älvkarleby, Linköping, Umeå och Gällivare ökade landsbygdsbefolkningen med mellan 10 och 35 procent.

Förklaringsfaktorer

Tre grupper av förklaringsfaktorer undersöks närmare: ekonomiska faktorer, det sociala kapitalet och fritidspreferenser/livsstilar. Större delen av studien kommer alltså att vara klar för presentation på Forskarforum i mitten av november. I början av nästa år kommer också en rapport i ämnet.

Vill du flytta?

Den frågan och några fler ställs just nu till 1000 svenskar.

■ Sifo gör på uppdrag av Glesbygdsverket en undersökning om svenskarna och deras inställning till bostadsort och eventuell flyttning.

Intervjupersonerna får svara på ett antal frågor om var man växt upp (olika alternativ från storstad till landsbygd), var man bor idag, om man hade möjlighet att välja, skulle man då vilja bo någon annanstans och i så fall, vilken faktor som skulle väga tyngst när det gäller flytten.

Anledning till flytt

Man kan välja på många olika saker som kan vara en anledning till flyttning, till exempel "flytta hem", "arbete/utbildning", "naturnära boende", "komma närmare brett kulturutbud" – det är alltså både stads- och landsbygdstankar som vi frå-

gar om. Undersökningen kommer att vara färdig i början på november.

Målgruppsundersökning

Parallellt med SIFO:s undersökning gör SKOP en målgruppsundersökning åt Glesbygdsverket. Det är 300 personer ur våra viktigaste målgrupper som exempelvis länsstyrelser, kommuner, centrala myndigheter, departement, riksdagsutskott och organisationer inom glesbygdsområdet som får svara på frågor om kännedom och inställning till Glesbygdsverket.

Vi vill också ha reda på om våra målgrupper tycker att vår verksamhet bidrar till att ökad hänsyn tas till gles- och landsbygdens behov och om vi uppfattas som expertorgan i glesbygdsfrågor.

Redaktion:

Annika Lidgren, 063-57 67 31

Maria Modigh, 063-57 67 04

Vill du komma med på vår sändlista, hör av dig till:

Margit Hallström, 063-57 67 20

Ansvarig utgivare: Mats Elg

GLESBYGDSVERKET

Samuel Permans gata 2

831 30 Östersund

TEL 063-57 67 00

FAX 063-57 67 99

E-POST info@gbv.se

HEMSIDA www.gbv.se